

Is the Value of Human Life Paramount? A Talmudic Debate

Ayelet Hoffmann Libson

1. תוספתא כפורים ד, ב

תינוקות סמוך לפרקן מחנכין אותן בפני שנה ובפני שתיים בשביל שיהו רגילין במצות ר' עקיבא היה מפטיר בבית המדרש בשביל תינוקות שיאכילום אבותיהם מעשה בשמי הזקן שלא רצה להאכיל את בנו וגזרו עליו והאכילוהו בידו.

Tosefta Kippurim 4:2

Children who are approaching their time—they train them a year or two in advance so that they will become accustomed to *mitzvot*. R. Akiva would dismiss the academy for the sake of the children so that their fathers would feed them.

It once happened that Shammai the Elder did not want to feed his son, and they decreed upon him and they fed him with his [Shammai's] hand.

2. משנה יומא ח, ה

עברה שהאריחה מ(נ)אכילין אותם עד שתשוב נפשה
חולה מאכילין אותו על פי בקיים ואם אין שם בקיים מאכילין על פי עצמו עד שיאמר די.

Mishnah Yoma 8:5

A pregnant woman who smelled food – they feed them until her spirits are restored. A sick person – they feed him according to experts, and if there are no experts present, they feed him according to himself, until he says 'enough.'

3. בבלי יומא פג ע"א

חולה מאכילין אותו על פי בקיאיין.
אמר רבי ינאי: חולה אומר צריך, ורופא אומר אינו צריך - שומעין לחולה.
מאי טעמא? לב יודע מרת נפשו (משלי יד, י).
פשיטא! מהו דתימא: רופא קים ליה טפי, קא משמע לן.
רופא אומר צריך וחולה אומר אינו צריך - שומעין לרופא.
מאי טעמא - תונבא הוא דנקיט ליה.

...
מר בר רב אשי אמר: כל היכא דאמר צריך אני אפילו איכא מאה דאמרי לא צריך - לדידיה שמעינן, שנאמר לב יודע מרת נפשו.

Babylonian Talmud Yoma 83a

A sick person – they feed him according to the experts.

Said R. Yannai: If the patient says he needs [food] and the doctor says he does not need – they listen to the patient.

What is the reason for this? *The heart knows its own bitterness (Proverbs 14:10).*

That is self-evident! What might you have supposed? The doctor knows better. So we are informed to the contrary.

The doctor says he needs food and the patient says he does not need – they listen to the doctor.

What is the reason for this? He has been seized by a stupor [...]

Mar b. Rav Ashi said: In any case where [the patient] said 'I need [to eat,] even if there are a hundred who say he need not – we listen to him. What is the reason? *The heart knows its own bitterness (Proverbs 14:10).*

4. תלמוד ירושלמי יומא ח, ב; מה ע"א

חולה אומר יכול אני ורופא אומר אינו יכול שומעין לרופא
רופא אומר יכול הוא וחולה אומר אינו יכול שומעין לחולה
לא צורכא אלא חולה אומר יכול אני ורופא אומר אינו יודע רבי אבהו בשם רבי יוחנן נעשה כספק נפשות וכל
ספק נפשות דוחה את השבת

Jerusalem Talmud Yoma 8:2; 45a

If the patient says 'I can [fast]' and the doctor says he cannot – they listen to the doctor.
If the doctor says he can [fast] and the patient says he cannot – they listen to the patient.
The question arises concerning a case in which the patient says, 'I can [fast]' and the
doctor says 'I do not know.' R. Abahu in the name of R. Yohanan: This is like a case of
doubt concerning lives, and any case of doubt concerning lives overrides the prohibitions
of Shabbat.

5. ריקאנטי סימן קסו (ר' מנחם רקנאטי, איטליה, מאה ה-13)

ושמעתי כי ריב"א חלה חוליו שמת בו וחל יוה"כ באותם הימים וא"ל הרופאים אם לא תאכלו ודאי תמות
ואם תאכל שמא לא תחיה והוא ז"ל אמר ברי ושמא ברי עדיף ולא רצה לאכול ומת תנצב"ה:

Responsa Recanati 166 (R. Menahem Recanati, Italy, 13th c.)

I heard that R. Isaac b. Asher became ill with the illness from which he died, and at that
time it was Yom Kippur, and the doctors told him that "if you don't eat you will certainly
die and if you do eat perhaps you will not live." And he, of blessed memory, said "certain
and uncertain, certain is preferable," and did not wish to eat, and he died, may his soul be
bound in the bond of life.

6. שו"ת רדב"ז חלק ג סימן תמד (ר' דוד אבן זמרא, ספרד-מצרים-צפת, מאה ה-16)

שאלת ממני על מה שכתבו בשם ריב"א ז"ל כי חלה חוליו אשר מת בו וחל יו"ה באותן הימים ואמרו לו
הרופאים אם לא תאכל ודאי תמות ואם תאכל שמא תחיה והוא ז"ל אמר ברי ושמא ברי עדיף ולא רצה
לאכול ומת תנצב"ה ורצית לדעת דעתי אם יפה עשה אם לא:

תשובה לגבי הדין אין ראוי ללמוד ממנו כלל דהא קיי"ל ספק ספיקא של פקוח נפש דוחה את השבת ואת
יוה"כ ואפי' לחיי שעה חוששין כ"ש לספק שמא ימות שמא יחיה ואפי' לספק שבת אחרת.. לפיכך אין ראוי
ללמוד ממנו כי אפשר דריב"א ז"ל הרגיש בעצמו דאפי' שיאכל ימות דלב יודע מרת נפשו והיינו דקאמר
ברי ושמא ברי עדיף כלומר הברי שלי עדיף משמא שלכם ולפיכך לא רצה לאכול. וכבר נשאלתי על כיוצא
בזה פעם אחרת והעליתי דאין זו מדת חסידות.

Responsa Radbaz 3:444 (R. David b. Zimra, Spain-Egypt-Safed, 16th c.)

You asked of me concerning what was written in the name of Riba of blessed memory...
and you wished to know my opinion whether he acted appropriately or not.

Answer: according to the law it is inappropriate to learn from him at all, for we have a
rule that even a doubt concerning preservation of life overrides the Shabbat and Yom
Kippur, and we fear even for a brief life, and even more so for a doubt whether he may
live or die, and for the possibility that he may live to observe another Shabbat.... Therefore
it is inappropriate to learn from him, for it is possible that Riba of blessed memory sensed
himself that even if he would eat he would die, for the heart knows its own bitterness,
and this is what he meant by saying that in the case of certain and uncertain categories,
certain is preferable, meaning my certitude is preferable to your doubt, and therefore he
did not wish to eat. And I was asked about a similar case previously and I ascertained that
this is not a path of piety.

7. שו"ת רדב"ז חלק ד סימן סז

שאלה שאלת ממני אודיעך במי שאמדהו שצריך לחלל עליו את השבת והוא אינו רוצה שיתחלל שבת בשבילו מפני חסידות. היש בזה חסידות ושומעין לו או אין שומעין לו :
תשובה הרי זה חסיד שוטה והאלה"ם את דמו מידו יבקש והתורה אמרה וחי בהם ולא שימות בהם... כללא דמלתא איני רואה במעשה הזה שום חסידות אלא איבוד נשמה הילכך מלעיטין אותו בעל כרחו או כופין אותו לעשות מה שאמדהו והשואל הרי זה שופך דמים ופשוט הוא.

Responsa Radbaz 4:67

Question: you asked of me to inform you regarding someone for whom it was determined that Shabbat must be violated for him, but he does not wish shabbat to be violated for him because of his piety. Is this piety and do we listen to him or not?

Answer: This is a pious fool, and God will seek his blood from him, and the Torah said 'live by them and not die by them...' The general rule is that I do not see any piety in this but only loss of life, therefore they may feed him forcefully against his will or they compel him to do what it was determined that he needs, and anyone who asks about this it as though he himself spills blood, and this is clear.

8. שולחן ערוך הרב אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תריח (רבי שניאור זלמן מלאדי, מייסד חסידות חב"ד, מאה ה-19)

סעיף יא
אם החולה יודע בעצמו שצריך לאכול ומחמיר על עצמו ואינו אוכל עליו הכתוב אומר ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש וגו' :
סעיף יב
כל מקום שמותר לאכול ואינו רוצה לאכול מאכילין אותו בעל כרחו :

Shulhan Arukh Harav (R. Shneur Zalman of Liady, 19th c.)

If the patient knows himself that he needs to eat and he is stringent with himself and does not eat, of him the Torah says "I will demand of you blood for your life."

Any place that it is permitted to eat and he does not wish to eat, they feed him against his will.

9. שו"ת אבני נזר חושן משפט סימן קצג (מצטט את אביו, רבי זאב נחום מביאלה, בעל שו"ת אגודת אזוב, פולין, מאה ה-19)

מי שאינו צדיק ורוצה להחמיר על עצמו במאכלות אסורות נגד הרופאים עדיין יש לשאול בזה אם מותר כיון שבסתם אדם כתב הט"ז שחיוב ומצוה יש להתרפאות מרופאים. אך נראה לי דלענין זה מקרי צדיק שמחמיר על עצמו במאכלות אסורות ובוטח בהש"י אפי' במה שיש בו סכנת נפשו וא"כ אפי' מי שאינו צדיק אפילו הכי מותר לו להחמיר על עצמו במאכלות אסורות נגד הרופאים :

Responsa Avnei Nezer (citing his father, R. Ze'ev Naḥum of Biale, author of the responsa Agudat Ezov, Poland, 19th c.)

One who is not a *tzaddik* and he wishes to be stringent for himself concerning forbidden foods, as against the doctors' orders, still we must ask whether this is permitted. For concerning a regular person the *Taz* (Turei Zahav, R. David Levi Segal) wrote that it is a commandment and an obligation to be healed by a doctor. But it seems to me that here one is called a *tzaddik* if he is stringent for himself concerning forbidden foods and trusts in God even when he is in danger, and if so, even one who is not a *tzaddik* is permitted to be stringent concerning forbidden foods, against the doctors' orders.

Mishnah	Expert says patient must eat	Expert says patient must not eat
Patient says he must eat	Patient eats	Patient does not eat
Patient says he need not eat	Patient eats	Patient does not eat

R. Yannai	Doctor says patient must eat	Doctor says patient must not eat
Patient says he must eat	Patient eats	Patient eats
Patient says he need not eat	Patient eats	Patient does not eat

Mar b. Rav Ashi	Doctor says patient must eat	Doctor says patient must not eat
Patient says he must eat	Patient eats	Patient eats
Patient says he need not eat	?	Patient does not eat